

ระเบียบกองทัพบก

ว่าด้วย การป้องกันอัคคีภัย และการปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัย

พ.ศ. ๒๕๐๓

เนื่องจากปรากฏว่าในขณะนี้ได้เกิดอัคคีภัยขึ้นตามอาคารสถานที่ต่างๆ อยู่เสมอ แม้แต่สถานที่ของราชการก็ปรากฏว่าได้เกิดอัคคีภัยขึ้นอยู่บ่อยครั้ง ผลเสียหายแต่ละครั้งย่อมจะทำลายทรัพย์สินของทางราชการให้สูญหายไปและก่อให้เกิดความยุ่งยากอื่นๆ อีกมิใช่น้อย เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดอัคคีภัยขึ้นในอาคารสถานที่ของทางราชการ ทั้งสามารถอำนวยความสะดวกอย่างเป็นผลดีเมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้น จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ระเบียบนี้ให้เรียกว่า “ระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการป้องกันอัคคีภัย และการปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัย พุทธศักราช ๒๕๐๓”

ข้อ ๒. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓. ให้ยกเลิกระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการป้องกันอัคคีภัย และการปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัย พ.ศ. ๒๕๐๒ และให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔. กล่าวทั่วไป

๔.๑ ลักษณะของเพลิง แบ่งออกได้เป็น ๔ ลักษณะ คือ

๔.๑.๑ เพลิงธรรมดา ได้แก่เพลิงที่ลุกไหม้จากวัตถุธรรมดา เช่น ไม้, กระดาษ, ผ้า, ยาง ฯลฯ

๔.๑.๒ เพลิงน้ำมัน ได้แก่ เพลิงที่ลุกจากวัตถุไวไฟต่าง ๆ เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง, น้ำมันเครื่อง, น้ำมันผสมสี, น้ำมันชักเงา, น้ำมันที่สกัดจากพืช ฯลฯ

๔.๑.๓ เพลิงไฟฟ้า ได้แก่ เพลิงที่เกิดจากกระแสไฟฟ้าซึ่งอาจเนื่องจากการลัดวงจรหรือการคับคั่งของกระแสไฟฟ้าในเส้นลวดที่ไม่ได้ขนาด

๔.๑.๔ เพลิงวัตถุระเบิดและกระสุนดินดำ ได้แก่ เพลิงที่เกิดจากการลุกไหม้จากการระเบิดของดินระเบิดหรือกระสุนดินดำ อันเนื่องมาจากการได้รับความ

ร้อนสูงผิดปกติหรือเกิดการเสื่อมคุณภาพของวัตถุระเบิดและกระสุนดินดำนั้นๆ

๔.๑.๕ เพลิงวัตถุเคมี ได้แก่ เพลิงที่เกิดจากการลุกไหม้ของวัตถุเคมีบางอย่าง เช่น ฟอสฟอรัส, กรดกำมะถันอย่างแก่, ไนโตรเซลลูโลส, และแคลเซียมคาร์ไบด์ เป็นต้น

๔.๒ การดับเพลิง แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ

๔.๒.๑ การดับต้นเพลิง ได้แก่ การใช้อุปกรณ์ในการดับเพลิงทำการกำจัดสาเหตุตั้งแต่แรกเริ่มที่เกิดเพลิงไหม้ขึ้นมิให้ลุกลามกว้างขวางออกไป เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการดับเพลิงขั้นต้นนี้จะต้องพิจารณาใช้วัสดุและอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับเพลิงแต่ละลักษณะคือ

- **เพลิงธรรมดา** โดยปกติสามารถใช้น้ำ ทราบ หรือเครื่องมือดับเพลิงทุกชนิดทำการดับได้

- **เพลิงน้ำมัน** โดยปกติใช้เครื่องดับเพลิงชนิดเป็นฟอง เพื่อปกคลุมบริเวณเพลิงนั้น มิให้มีออกซิเจนเข้าไปช่วยให้ไฟติดได้ และต้องระมัดระวังไม่ใช้น้ำธรรมดาฉีดหรือสาดลงไปบริเวณต้นเพลิงเป็นอันตราย เพราะจะทำให้ น้ำมันที่ติดไฟกระจายตัวออกเกิดการลุกไหม้ยิ่งขึ้น เครื่องดับเพลิงที่เหมาะสมได้แก่ คาร์บอนไดออกไซด์ น้ำยาเคมีชนิดเป็นฟองหรือทราบ

- **เพลิงไฟฟ้า** การปฏิบัติในชั้นแรกจะต้องรีบยกสวิทช์ตัดตอนมิให้กระแสไฟผ่านในบริเวณนั้น โดยทันที ส่วนไฟที่เกิดขึ้นจากสาเหตุกระแสไฟฟ้าลัด

วงจรในภายหลังนั้น ให้ใช้อุปกรณ์ในการดับเพลิงทำการดับเช่นเดียวกับเพลิงธรรมดา

- **เพลิงวัตถุระเบิดกระสุนดินดำ** เมื่อเกิดการระเบิดขึ้นในสถานที่เก็บวัตถุระเบิด หรือกระสุนดินดำ ย่อมจะเกิดการเผาไหม้ขึ้นในสถานที่เก็บนั้นๆ และเพลิงจะลุกลามไปยังบริเวณใกล้เคียง การดับเพลิงซึ่งเกิดจากการระเบิดของวัตถุระเบิดหรือกระสุนดินดำนี้คงใช้น้ำหรือทราบทำการดับเช่นเดียวกับเพลิงธรรมดา ข้อที่ควรระมัดระวังก็คือเจ้าหน้าที่ดับเพลิงจะต้องอาศัยฉากกำบังที่มั่นคงแข็งแรง สามารถป้องกันขึ้นวัตถุระเบิดนั้นๆ ได้ไปทำการดับเพลิงมิให้ลุกลามไปยังบริเวณใกล้เคียง

นอกจากนั้นจะต้องจัดการให้บุคคลซึ่งอยู่รอบ ๆ สถานที่เกิดเพลิงไหม้นั้น ๆ ออกไปให้พ้นเขตอันตรายจากการระเบิดนั้นด้วย

- **เพลิงวัตถุเคมี** เพลิงที่เกิดจากวัตถุเคมีควรรีบน้ำหรือทราย ทำการดับตามลักษณะของวัตถุเคมี นั้น ๆ เช่น เพลิงซึ่งเกิดจากฟอสฟอรัส หรือ แคลเซียมคาร์ไบด์ ให้ใช้ทรายทำการดับหรือเพลิงที่เกิดจากกรดกำมะถันอย่างแก่ ให้ใช้น้ำดับเป็นต้น

๔.๒.๒ การดับเพลิงที่ลุกลาม ได้แก่ การดับเพลิงในชั้นต่อจากที่กล่าวแล้วโดยที่ไม่สามารถดับต้นเพลิงได้ วิธีการในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย การใช้เครื่องดับเพลิงขนาดใหญ่ ประกอบกับการทำลายสิ่งปลูกสร้างอาคารใกล้เคียงที่เป็นสื่อให้ไฟลุกลามกว้างขวางออกไป

ข้อ ๕. ความรับผิดชอบ

- ผบ.หน่วยทุกขนาดมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันอัคคีภัยและการปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้นในอาคารสถานที่ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยนั้นๆ

- ผบ.หน่วยระดับกองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไป แต่งตั้งนายทหารชั้น ๓ นาย เป็นผู้อำนวยการดับเพลิง มีหน้าที่อำนวยความสะดวกเพลิงซึ่งเกิดภายในหน่วย ตรวจสอบการป้องกันอัคคีภัยภายในหน่วย และเป็นผู้เสนอแนะการป้องกันอัคคีภัย และการปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัยแก่ผบ. หน่วยนั้นๆ

ข้อ ๖. เจ้าหน้าที่ดับเพลิง

ให้หน่วยระดับกองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไป กำหนดเจ้าหน้าที่อื่นๆ ตามความเหมาะสม เช่น

- ๖.๑ เจ้าหน้าที่ให้สัญญาณเพลิงไหม้
- ๖.๒ เจ้าหน้าที่ติดต่อผู้บังคับบัญชา และหน่วยดับเพลิง
- ๖.๓ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสิ่งอุปกรณ์การดับเพลิง และตรวจสอบสิ่งซึ่งจะเป็นต้นเหตุเพลิงไหม้
- ๖.๔ เจ้าหน้าที่ดับเพลิงขั้นต้น
- ๖.๕ เจ้าหน้าที่ขนย้ายสิ่งของออกจากบริเวณเพลิงไหม้และควบคุมสิ่งของ

๖.๖ เจ้าหน้าที่กั้นคนพลุกพล่าน และกีดขวางการดับเพลิง

๖.๗ เจ้าหน้าที่ป้องกันเหตุแทรกแซงอื่น ๆ เช่น การขโมย , การก่อวินาศกรรม ฯลฯ

๖.๘ เจ้าหน้าที่แสงสว่างจัดขึ้นเพื่อสะดวกในการเฝ้ารักษาลิ่งของในเวลากลางวันหลังจากเกิดเพลิงไหม้ ให้พ้นจากการโจรกรรมและเพื่อสะดวกแก่เจ้าหน้าที่อื่นๆ ซึ่งจะต้องปฏิบัติงานในเวลากลางวันด้วย

เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องมีคำสั่งกำหนดหน้าที่และการปฏิบัติไว้โดยแน่นอน

ข้อ ๗. การป้องกันอัคคีภัย การป้องกันอัคคีภัยเป็นวิธีที่ดีที่สุด ซึ่งป้องกันมิให้เกิดอัคคีภัยขึ้นในอาคารและสถานที่ของหน่วยงานๆ การดำเนินการดังกล่าวได้แก่

๗.๑ การกำจัดสาเหตุ เช่น

๗.๑.๑ จัดให้มีที่สำหรับดับและทิ้งกันบูหรืออย่างเพียงพอ และตั้งอยู่ในลักษณะที่ปลอดภัย หรือจัดบริเวณหรือห้องสูบบุหรี่ขึ้นโดยเฉพาะ

๗.๑.๒ มีการสำรวจสายและอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในหน่วย หากอยู่ในลักษณะที่ไม่ปลอดภัย ให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขเสียทันที

๗.๑.๓ กำหนดบริเวณห้ามนำเชื้อเพลิงเข้าไปใกล้สถานที่หรืออุปกรณ์ชนิดไวไฟโดยจัดทำป้ายห้ามไว้ให้เห็นโดยชัดเจน

๗.๑.๔ ห้ามนำวัตถุไวไฟเข้าไปเก็บในที่ทำงานโดยไม่จำเป็น

๗.๑.๕ ตรวจสอบความเรียบร้อยของสำนักงาน เช่น การปิดสวิทช์ไฟ, ทำการดับและทิ้งกันบูหรือ ฯลฯ ก่อนเลิกงานประจำวัน

๗.๑.๖ ห้ามสูบบุหรี่ในคลังเก็บอาวุธ , กระจุน , วัตถุระเบิด และน้ำมันเชื้อเพลิง โดยเด็ดขาด

๗.๑.๗ ห้ามสูบบุหรี่ในขณะที่ถ่ายน้ำมันหรือวัตถุไวไฟเป็นอันตราย

๗.๑.๘ ห้ามทิ้งกันบูหรี่ในที่ติดไฟง่าย หรือใกล้กับเชื้อเพลิง

๗.๑.๙ ห้ามปล่อยปลระลอกในเมื่อได้จุดรูป เทียนหรือติดเตา

รีดตลอดจนการหุง

๗.๑.๑๐ กวดขันการใช้แรงไฟให้ถูกต้อง

๗.๑.๑๑ ระมัดระวังการใช้เครื่องเพิ่มไฟ

๗.๑.๑๒ ห้ามใช้ฟิวส์เส้นลวดทองแดงเป็นอันขาด

๗.๒ การจัดสภาพต่างๆ ที่จะใช้ให้เกิดอัคคีภัย เช่น

๗.๒.๑ จัดสถานที่ให้สะอาดเรียบร้อยทั้งภายในและบริเวณรอบๆ อาคาร

๗.๒.๒ ขจัดวัตถุที่เสียแล้ว และไม่ต้องการใช้โดยนำไปเผาทำลายหรือนำไปทิ้ง

๗.๒.๓ ป้องกันอย่าให้มีกองขยะ เช่น ฟาง , กระจาด, หญ้าแห้ง, ใบไม้ ฯลฯ

๗.๒.๔ คลังหรือห้องเก็บสิ่งของต่างๆ ควรจัดวางให้เป็นระเบียบ ให้อากาศถ่ายเทได้ วัตถุไวไฟจะต้องแยกเก็บต่างหาก ควรจัดให้มีปรอทวัดอุณหภูมิของห้องหรือคลังต่างๆ ด้วย

๗.๒.๕ อาคารที่ใช้เป็นสำนักงานหรือเก็บสิ่งของ ซึ่งมีลักษณะยาวติดต่อกัน ควรกั้นเป็นตอน ๆ ด้วยวัตถุทนไฟเป็นผนังมิให้ไฟลุกลามถึงกันโดยง่าย

๗.๒.๖ วัตถุบางอย่าง เช่น เซลลูโลสอยด์, น้ำมันยาง, ฝ้ายหรือด้าย ชุบน้ำมันวัตถุเหล่านี้หากเก็บรวมกันไว้เป็นจำนวนมากในที่อับ เมื่อได้รับความร้อนมากขึ้นอาจเกิดการเผาไหม้ขึ้นเองได้

๗.๓ สัญญาณบอกเพลิงไหม้

หน่วยต่างๆ จะต้องจัดให้มีเครื่องให้สัญญาณบอกเพลิงไหม้เมื่อเกิดเพลิงไหม้ขึ้น และได้มีการนัดหมายเป็นที่เข้าใจกัน โดยทั่วถึง เครื่องให้สัญญาณนี้อาจเป็นไซเรน, แตรเดี่ยว, ระฆัง, นกหวีด ฯลฯ แล้วแต่ความเหมาะสม

ลักษณะของเครื่องให้สัญญาณ จะต้อง

๗.๓.๑ ได้ยินทั่วถึง

๗.๓.๒ เป็นที่เข้าใจโดยทั่วกัน

๗.๓.๓ เจ้าหน้าที่ให้สัญญาณสามารถใช้ได้ทันทีที่เกิดเหตุ

๓.๔ เครื่องมือดับเพลิง

เครื่องมือและเครื่องใช้ที่หน่วยสมควรจัดหาไว้โดยใช้งบประมาณของหน่วยเองได้แก่

- เครื่องดับเพลิงชนิดน้ำยาเคมี
- ถังทราย และปลั้วตัดทราย
- ขวานขนาดใหญ่
- ถังน้ำ, แหล่งเก็บน้ำที่มีน้ำขังอยู่ตลอดเวลา
- บันได
- ไฟฉาย
- ป้ายแสดงทางออกเวลาฉุกเฉิน

นอกจากเครื่องมือดับเพลิงชนิดอื่นแล้วมีเครื่องมือดับเพลิงขนาดใหญ่ชนิดเคลื่อนที่ไว้ใช้ด้วย ตลอดจนมีหน้าที่ดับเพลิงที่ได้รับการฝึกเกี่ยวกับเครื่องมืออื่นอยู่ประจำถ้าหากไม่สามารถจัดให้มีได้ก็ต้องเตรียมการติดต่อกับหน่วยดับเพลิงสาธารณะไว้

๓.๕ แผนการขนย้ายสิ่งของ ทุกหน่วยจะต้องจัดเตรียมแผนการขนย้ายสิ่งของภายในอาคารสถานที่ของหน่วยนั้นๆ ไว้แต่เนิ่น ๆ แผนการนี้ควรมีช่องทางออกทุกช่อง ที่ติดตั้งเครื่องอุปกรณ์ในการดับเพลิง ทางออกฉุกเฉินของเจ้าหน้าที่แต่ละส่วนของอาคารสถานที่นั้น ๆ ลำดับความสำคัญของการขนย้ายก่อนหลัง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในการขนย้ายเป็นต้น แผนการขนย้ายนี้ควรจะต้องคิดไว้แต่ละอาคารสถานที่ ณ ที่ซึ่งสามารถเห็นได้โดยทั่วกัน

๓.๖ แผนการป้องกันอัคคีภัยและการปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัย

ทุกหน่วยจะต้องมีแผนป้องกันอัคคีภัย และการปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัยตามความเหมาะสมกับสภาพและสิ่งแวดล้อมของหน่วยนั้นๆ ก่อนการวางแผนป้องกันอัคคีภัยควรมีการสำรวจอาคารสถานที่ และสิ่งต่างๆ ในบริเวณที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยการสำรวจก็เพื่อหารายละเอียดในเรื่องปริมาตรของอาคาร เพื่อจัดหาเครื่องดับเพลิงให้พอเพียงตามลำดับสำคัญๆ ที่จะต้อง

ข้อ ๓.๔ แก้ไขเพิ่มเติมตามระเบียบกองทัพบกกว่าด้วยการป้องกันอัคคีภัยและการปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๘

ป้องกันสิ่งที่ก่อให้เกิดเพลิงไหม้ ฯลฯ เป็นต้น เมื่อสำรวจแล้วก็กำหนดเป็นแผนป้องกัน อัคคีภัยและการปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้นในแผนนี้ควรมีหัวข้อดังนี้ การกำหนด เจ้าหน้าที่ต่างๆ ประจำวันเพื่อปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัยแผน การขนย้ายสิ่งของต่าง ๆ การ กำหนดสัญญาณอัคคีภัย นำใช้ ในการดับเพลิงทิศทางลมตามฤดูกาล ฯลฯ เป็นต้น

แผนการป้องกันอัคคีภัย และการปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัยนี้ นายทหาร ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการ เพื่อทำการดับเพลิงของหน่วยเป็นผู้กระทำเสนอ ต่อผู้บังคับหน่วยเพื่อพิจารณาดำเนินการ และสมควรแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมอยู่เสมอ และแผนนี้ควรมีได้มีการประสานการปฏิบัติกับหน่วยดับเพลิงสาธารณะ และส่วน ราชการข้างเคียงอย่างใกล้ชิดเพื่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อหน่วยจะทำแผนป้องกัน อัคคีภัยของหน่วยแล้ว ให้หน่วยส่งมอบหมายเหนือทราบด้วย

ตัวอย่าง หัวข้อในการทำแผนป้องกันอัคคีภัยและการปฏิบัติเมื่อเกิด อัคคีภัยปรากฏตามผนวก ก. ซึ่งแนบท้ายระเบียบนี้

๖.๖ การฝึกการปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัย

ให้ทุกหน่วยทำการฝึกเจ้าหน้าที่ที่ได้กำหนดขึ้น เพื่อปฏิบัติเมื่อเกิด อัคคีภัยตามแผนที่จัดวางไว้ โดยเฉพาะให้เพลิงการฝึกนอกเวลาราชการและในเวลากลางคืน เป็นพิเศษโดยให้ดำเนินการฝึกในงวดที่ ๒ ของปีงบประมาณ (ห้วงเดือน ก.พ. - พ.ค.) และ สามารถใช้เครื่องดับเพลิงที่หน่วยมีอยู่จริงได้จำนวน ๑๐% (เศษให้ปัดเป็น ๑ เครื่อง) ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่กำหนดไว้สามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นระเบียบไม่ตื่นตกใจ และปฏิบัติการ อย่างได้ผลโดยแน่นอนเมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้น

๖.๗ การตรวจการป้องกันอัคคีภัย

๖.๗.๑ ผู้บังคับหน่วยชั้นผ.พันหรือเทียบเท่า จะต้องทำการตรวจ การป้องกันอัคคีภัยภายในหน่วย เดือนละ ๑ ครั้ง สำหรับหน่วยกองร้อย หรือเทียบเท่า จะต้องทำ การตรวจป้องกันอัคคีภัยภายในหน่วยอย่างน้อย ๒ สัปดาห์ต่อครั้ง สำหรับหน่วยตั้งแต่กรมหรือ

ข้อ ๖.๖ แก้ไขเพิ่มเติมตามระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการป้องกันอัคคีภัยและการปฏิบัติเมื่อเกิด อัคคีภัย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๘

เทียบเท่าขึ้นไปให้ ผบ.หน่วยนั้น ๆ ทำ การตรวจการป้องกันอัคคีภัยของหน่วยตาม แต่จะพิจารณาเห็นสมควร

๓.๘.๒ ผู้อำนวยการดับเพลิงของกองพัน หรือเทียบเท่าขึ้นไป จะต้องทำการตรวจการป้องกันอัคคีภัยภายในหน่วยอย่างน้อยเดือนละครั้ง พร้อมทั้งบันทึกผลการตรวจสอบเสนอ ผบ.หน่วยนั้นพร้อมด้วยข้อคิดเห็นต่างๆ ตามตัวอย่างรายการตรวจสอบในผนวกข. ซึ่งแนบท้ายระเบียบนี้

ข้อ ๘. การปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัย

๘.๑ ผู้ประสบเหตุคนแรกจะต้องแจ้งให้ผู้อยู่ใกล้เคียงทราบ และใช้เครื่องดับเพลิงที่มีอยู่ทำการดับเพลิงทันทีแล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาและผู้อำนวยการดับเพลิงทราบทันที

๘.๒ เมื่อไม่สามารถปฏิบัติตามข้อ ๘.๑ ดังกล่าวได้ให้ ผบ.หน่วยหรือผู้อำนวยการดับเพลิง หรือผู้ประสบเหตุแจ้งขอความช่วยเหลือไปยังหน่วยข้างเคียงหรือหน่วยดับเพลิงที่อยู่ใกล้เคียงทางโทรศัพท์หรือเครื่องมือสื่อสารเท่าที่มีอยู่โดยด่วน

ข้อ ๙. การอำนวยความสะดวก

๙.๑ เพลิงเกิดภายในหน่วย

เมื่อผู้อำนวยการดับเพลิงได้ประสบเหตุ หรือได้รับแจ้งจากบุคคลอื่นที่ประสบเหตุ ตนจะต้องอำนวยความสะดวกโดยใช้เจ้าหน้าที่พร้อมด้วยเครื่องมือดับเพลิงและอุปกรณ์ในการดับเพลิงที่มีอยู่ ทำการดับเพลิงตามแผนที่ได้วางไว้ล่วงหน้าทันที หากไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้มีให้ลูกถามต่อไปได้ ตนจะต้องปฏิบัติตามข้อ ๘ หมายเลข ๘.๒ โดยด่วน

๙.๒ เพลิงเกิดใกล้เคียงกรมกองทหาร

๙.๒.๑ เพลิงเกิดในหน่วยข้างเคียงในบริเวณกรมกองทหาร เมื่อได้รับการติดต่อจากหน่วยข้างเคียงให้ไปทำการช่วยเหลือ ให้ผู้อำนวยการดับเพลิงของหน่วยหรือผู้บังคับหน่วยจัดเจ้าหน้าที่พร้อมด้วยเครื่องดับเพลิงและอุปกรณ์รวมทั้งยานพาหนะที่ได้จัดเตรียมไว้ล่วงหน้าตามแผนการป้องกันอัคคีภัยไปช่วยโดยด่วน

๙.๒.๒ เพลิงเกิดภายนอกหน่วยกรมกองทหาร และได้รับการขอร้อง

จากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองให้ทหารไปช่วยเหลือ ให้หน่วยปฏิบัติดังต่อไปนี้

๕.๒.๒.๑ ผู้บังคับหน่วยตั้งแต่ชั้นผ.พันขึ้นไป หรือผู้แทน
ส่งกำลังทหารไปช่วยในการรักษาความสงบ จักระเบียบ ช่วยดับเพลิง หรือย้ายสิ่งของ ทั้งนี้ต้องมีผู้
ควบคุมอำนาจการปฏิบัติโดยแน่ชัด ห้ามมิให้นายสิบพลทหารไปปฏิบัติการโดยลำพัง

๕.๒.๒.๒ การจัดกำลังทหารไปช่วยเหลือ ในการ
ดับเพลิงนอกบริเวณกรมกองทหารนั้นหน่วยต้องกำหนดลงไว้ในแผนการป้องกันอัคคีภัย
ของหน่วยด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การอำนาจการช่วยเหลือเป็นไปด้วยความรวดเร็วไม่สับสน

๕.๒.๒.๓ นายสิบพลทหารกองประจำการ ที่ออกไป
นอกบริเวณกรมกองทหาร เมื่อทราบว่าเกิดเพลิงไหม้ในบริเวณใกล้เคียงกรมกองทหาร
ให้รีบกลับหน่วยต้นสังกัดโดยเร็วที่สุด

ข้อ ๑๐. การรายงานเมื่อเกิดอัคคีภัย

เมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้นในหน่วยของตน ให้รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ
ทันทีการรายงานให้กระทำเป็น ๒ ชั้นคือ

๑๐.๑ รายงานด่วนที่สุด เพื่อแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือทราบ
ถึงอัคคีภัยที่เกิดขึ้น และผลเสียหายโดยประมาณ ทั้งนี้ให้รายงานโดยวิธีการสื่อสารที่เร็ว
ที่สุด

การรายงานที่ด่วนที่สุด ให้ใช้ข้อความต่อไปนี้

- (๑) หน่วยที่เกิดเพลิงไหม้
- (๒) วัน, เวลา ที่เกิดเพลิงไหม้
- (๓) จำนวนความสูญเสียชีวิตและบาดเจ็บ
- (๔) คาดคะเนความเสียหายเป็นจำนวนเงิน
- (๕) สาเหตุที่เกิดเพลิงไหม้

๑๐.๒ รายงานเป็นลายลักษณ์อักษรหน่วยจะต้องทำรายงานเป็นลาย
ลักษณ์อักษรแสดงรายละเอียดของอัคคีภัยครั้งนั้น โดยแจ้งระยะเวลาในการไหม้บาดเจ็บ
ความเสียหายที่เกิดขึ้น และประมาณความเสียหายเป็นจำนวนเงิน ฯลฯ เท่าที่สามารถจะ
ทำได้ ทั้งนี้ให้เสนอภายใน ๒๔ ชั่วโมงหลังจากเกิดเพลิงไหม้

ข้อ ๑๑. การสอบสวน เมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้นภายในอาคารสถานที่ของหน่วย ผู้บังคับบัญชาชั้น ผบ.พัน หรือเทียบเท่าขึ้นไป แต่งตั้งกรรมการสอบสวนทางธุรการ และ กรรมการสอบสวนเพิ่มเติมทางเทคนิค ซึ่งอาจได้ดำเนินการไปพร้อมๆ กันก็ได้ เว้นแต่ หน่วยเหนือจะได้แต่งตั้งกรรมการดำเนินการสอบสวนเสียเอง

๑๑.๑ การสอบสวนทางธุรการ

๑๑.๑.๑ จะต้องมีการสอบสวนทางธุรการโดยด่วนทุกครั้ง ที่เกิดอัคคีภัยขึ้น การสอบสวนจะต้องแจ้งด้วยว่าอัคคีภัยนั้นเกิดจากความสะเพร่าละทิ้งหน้าที่ การฝ่าฝืนคำสั่งหรือระเบียบการป้องกันอัคคีภัยของหน่วย

๑๑.๑.๒ เมื่อเห็นสมควรให้ผู้บังคับบัญชา ดำเนินการทาง วินัยต่อบุคคลที่ทำให้เกิดเพลิงไหม้ การปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาทางวินัยนั้น จะต้อง รายงานให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือทราบ

๑๑.๒ การสอบสวนเพิ่มเติมทางเทคนิค

ดำเนินการสอบสวนตามหัวข้อต่อไปนี้

๑๑.๒.๑ สาเหตุในการเกิดอัคคีภัยเกิดขึ้นด้วยเหตุที่น่าสงสัย หรือผิดปกติวิสัย ถ้าบอกสาเหตุที่แน่นอนไม่ได้ก็ให้บอกสาเหตุที่น่าจะเกิดขึ้น

๑๑.๒.๒ มูลเหตุสำคัญ หรือมูลเหตุประกอบทั้งหลาย อัน เกี่ยวกับการออกแบบก่อสร้างวัสดุก่อสร้าง วิธีดำเนินการต่างๆ หรือการปฏิบัติบำรุงในการที่ ทำให้เพลิงไหม้ลุกลามจากต้นเพลิง

๑๑.๒.๓ การแก้ไขและการปรับปรุงที่ต้องการ เพื่อป้องกัน มิให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีก

๑๑.๒.๔ ผลเสียหายต่อทรัพย์สินของทางราชการ อันเกิดจาก เพลิงไหม้นี้

๑๑.๒.๕ จำนวนผู้บาดเจ็บหรือผู้เสียชีวิต

๑๑.๒.๖ แจกข้อเท็จจริงทั้งหลายเพื่อที่จะเป็นการช่วยเหลือ ในการตีความสาเหตุที่เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อจะได้วิเคราะห์รายงานความสูญเสีย อันเนื่องจากเพลิงไหม้นั้นได้ถูกต้อง

๑๑.๒.๓) กรรมการสอบสวนเพิ่มเติมทางเทคนิคไม่ต้องเสนอ
รายงานในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้

ก. การปฏิบัติทางวินัย

ข. ความรับผิดชอบ ในการทดแทนความเสียหาย
ของทรัพย์สิน

ค. การเรียกร้องค่าชดเชย ความเสียหายที่เป็น
ทรัพย์สินของราษฎร ที่เสียหายจากเพลิงไหม้ครั้งนี้

ข้อ ๑๒. ให้ทุกหน่วยทำแผนและวางระเบียบเกี่ยวกับการป้องกันและการ
ปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัย โดยกำหนดข้อปลีกย่อยให้เหมาะสมกับอาคาร สถานที่ ตลอดจน
สิ่งแวดล้อมของหน่วยนั้น ๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้ได้ และให้กรมข่าวทหารบกมี
อำนาจในการตรวจตราการปฏิบัติของหน่วยในกองทัพบก ตลอดจนให้คำแนะนำแก่
หน่วยตามระเบียบนี้ได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๐๓

รับคำสั่ง ผบ.ทบ.

(ลงชื่อ) พล.อ. ศ. สุทธิสารธรรณกร

รรก. รอง ผบ.ทบ.

ผนวก ก.

การวางแผนป้องกันและการปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัย
(ไม่ใช่แบบตายตัว แต่เป็นแนวทางอันหนึ่งเท่านั้น)

ก่อนการวางแผน

๑. สำรวจอาคารสถานที่และสิ่งต่างๆ ในบริเวณที่รับผิดชอบของหน่วย
การสำรวจนี้กระทำเพื่อหารายละเอียดเกี่ยวกับ

๑.๑ ปริมาตรของอาคาร เพื่อจัดเครื่องดับเพลิงให้พอเพียง

๑.๒ ช่องทางเข้าออกที่ใช้ได้ตามปกติ และในยามฉุกเฉินเพื่อติดตั้ง
เครื่องดับเพลิงประเภทเคมี

๑.๓ ตำบลสำคัญๆ ที่จะต้องป้องกัน

๑.๔ ตำบลที่เหมาะสมสำหรับตั้งสถานีดับเพลิงและเครื่องดับเพลิงอื่นๆ

๑.๕ แหล่งน้ำ ท่อน้ำ ที่จะใช้ได้

๑.๖ สิ่งซึ่งก่อให้เกิดเพลิงไหม้

๑.๗ บริเวณที่มีสภาพเกื้อกูลแก่การเผาไหม้ลุกลาม

๑.๘ วัตถุไวไฟ หรือวัตถุระเบิด

๑.๙ เส้นทางที่รถดับเพลิงสามารถจะใช้ได้

๑.๑๐ จุดที่ควรติดป้ายต่างๆ (เช่น ทางออกฉุกเฉิน, น้ำสำหรับดับเพลิง,
ทรายสำหรับดับเพลิง, ห้ามสูบบุหรี่, ห้ามนำเชื้อเพลิงเข้าไปใกล้ เป็นต้น)

การวางแผน

แผนการป้องกันและปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัย ควรจะมีข้อความดังต่อไปนี้เป็น
อย่างน้อย

๑) การกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ต่างๆ ประจำวัน

๒) แผนการขนย้ายสิ่งของต่างๆ

๒.๑ จะลำดับการขนย้ายอย่างไร มีหมายเลขบอกหรือไม่

๒.๒ เจ้าหน้าที่ในการขนย้ายจะใช้กำลังจากที่ใด เท่าใด

๒.๓ เส้นทางขนย้าย และจุดหมายปลายทาง

ผนวก ข.

**รายงานการตรวจสอบของผู้อำนวยการดับเพลิง
(เป็นแนวทางอันหนึ่งเท่านั้น มิใช่แบบตายตัว)**

หน่วยรับตรวจ.....เวลา, วัน, เดือน, ปี ที่ทำการตรวจ.....

หน่วยจัดส่งผู้ตรวจ.....นาม, ผบ.หน่วยรับการตรวจ.....

ก. รายงานการตรวจในเรื่องต่างๆ ไปเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมเพลิงไหม้

๑. ชนิด และ สภาพ, เครื่องมือ เครื่องใช้ในการดับเพลิงประจำหน่วยมีอะไรบ้าง

.....
.....
.....

๒. หน่วยมีแผนการป้องกันและควบคุมอัคคีภัยหรือเปล่า.....

๓. แผนการป้องกันอัคคีภัยได้ติดประกาศไว้ตาม

ก. กระดานประกาศแจ้งความ.....

ข. โรงครัว .....

ค. บริเวณที่พักอาศัย .....

๔. ทหารทุกคนที่อยู่บริเวณที่ตั้งของหน่วยของตนได้รู้จัก หรือ ได้รับการอบรมในเรื่องแผนการป้องกันอัคคีภัยของหน่วยตนหรือเปล่า ใครเป็นผู้ให้สัญญาณเมื่อเกิดเพลิงไหม้.....

๕. มีเครื่องใช้สัญญาณและได้กำหนดสัญญาณเหมาะสมหรือไม่

.....

๖. ได้ทำการฝึกการดับเพลิงบ้างหรือเปล่า ก่อนหน้านี้กี่ครั้ง .....

๗. วัน, เวลา ฝึกครั้งสุดท้ายเมื่อใด .....

๘. ประตูทางออกนั้นปกติไม่ได้ใส่ก๊อนหรือปกติมีสิ่งกีดขวางหรือไม่ .....

.....

๙. อาคารและบริเวณที่พัก ได้มีเจ้าหน้าที่ต่างๆ คอยดูแลรักษาและคอยกำจัดขยะหรือวัสดุที่ไหม้ไฟได้ง่ายหรือไม่ .....

- ๑๐. ไฟที่สุ่มทิ้งไว้เฉย ๆ ในที่เปิดเผยได้จัดคนเฝ้าดูหรือไม่ .....
- ๑๑. ได้เขียนคำว่า “ห้ามสูบบุหรี่” ไว้ในพื้นที่ที่กำหนดห้ามไว้เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษหรือไม่ .....
- ๑๒. ในบริเวณที่พักอาศัยได้เขียนคำว่า “ห้ามสูบบุหรี่บนเตียง” หรือไม่ .....
- ๑๓. คลังเก็บอุปกรณ์ที่เป็นเชื้อเพลิงเกี่ยวกับการทาสีนั้นได้แยกอยู่โดดเดี่ยวหรือเก็บอยู่ในห้องที่มีการระบายอากาศในห้องที่ไม่ติดไฟง่ายหรือไม่ .....
- ๑๔. เชื้อเพลิงต่างๆ ได้เก็บให้อยู่ห่างจากอาคารที่พักอาศัยอย่างน้อย ๓ เมตรหรือไม่.....
- ๑๕. คลังเก็บของที่ตั้งไว้ในที่โล่งแจ้ง ได้จัดทำเครื่องป้องกันเพลิงลุกลามได้เหมาะสมเพียงพอหรือไม่ .....
- ๑๖. สิ่งของต่าง ๆ นั้นได้ตั้งไว้เป็นระเบียบเรียบร้อยหรือไม่

ข. รายการตรวจสอบเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมเพลิงไหม้ของหน่วยโรงครัว

- ๑) เตาหุงต้มสนามอยู่ห่างจากอาคารหรือฝาผนังดินท้ออย่างน้อย ๔๕ ม.หรือเปล่า
- ๒) เครื่องมือในการประกอบนั้นมีคนประจำอยู่ตลอดเวลาขณะที่จุดเตาหรือเปล่า
- ๓) เจ้าหน้าที่ คนภายนอกถ้าใช้ให้ทำการจุดเตาหุงต้มสนามหรือดำเนินการเกี่ยวกับการเครื่องมือในการประกอบอาหารนั้น มีเจ้าหน้าที่ของเราได้ควบคุมตรวจตราโดยใกล้ชิดหรือเปล่า

ค. ที่ตั้งต่างๆ ที่เกี่ยวกับไฟฟ้า

- ๑) การติดตั้งต่าง ๆ เกี่ยวกับการไฟฟ้านั้นถูกต้องเหมาะสม และเป็นอันตรายหรือไม่
- ๒) อาคารที่มีสายไฟเดิมนั้นมีกัลกฟิวส์ติดไปได้หรือเปล่า
- ๓) กัลกฟิวส์ต่างๆ มีการติตราและแผ่นบันทึกการตรวจหรือเปล่า
- ๔) ดวงโคมที่ห้อยลงมา และ สายที่ห้อยตามโคมจะต้องติดตั้งให้เหมาะสม (ไม่ควรห้อยลงมาเกิน ๓ เมตร) และใช้ไฟให้เกินกำลังหรือไม่
- ๕) พื้นที่ในบริเวณใกล้เคียงของเครื่องกำเนิดไฟฟ้านั้น ปราศจากไอละอองของวัตถุระเบิดที่อาจเกิดได้หรือเปล่า

๖) ทางสายน้ำมันและถึงน้ำมันรั่วหรือเปล่า

๗) น้ำมันชนิดต่างๆ ที่ใช้ในการเดินเครื่องไฟฟ้านั้นมีสิ่งปกคลุมป้องกันหรือเปล่า

ง. เครื่องดับเพลิง

๑) เครื่องดับเพลิงนั้นพร้อมที่จะใช้ได้และเป็นเครื่องที่ใช้งานได้ดีหรือไม่

๒) มีเครื่องดับเพลิงชนิดที่ถูกต้องเหมาะสมติดไว้ตามที่ต่างๆ หรือไม่

๓) เครื่องดับเพลิงแขวนไว้ในระดับสายตาหรือเปล่า

๔) มีกระป๋องดับเพลิงประจำถึงน้ำและปลั้วประจำถึงทรายหรือไม่

๕) ถังน้ำบรรจุน้ำและถังทรายมีฝาปิดหรือเปล่า

๖) เครื่องดับเพลิงทุกชนิดได้เขียนอักษรบอกไว้และได้รับการตรวจสอบหรือไม่

๗) ในบริเวณพื้นที่ตั้งเต็นท์มีถังน้ำบรรจุและถังทรายเตรียมไว้เพียงพอหรือไม่

จ. แหล่งรวมรถ

๑) มีถังโลหะสำหรับทิ้ง และเขียนตัวอักษรบอกไว้ว่าเป็นที่ทิ้งผ้าเปื้อนน้ำมัน ถังถ่าน ฯลฯ หรือเปล่า

๒) ตำบลที่ทำการเชื่อม, การบัดกรีและการตัดเหล็กนั้น มีสิ่งป้องกันและมีระยะห่างจากวัตถุที่เป็นเชื้อเพลิงเพียงพอหรือไม่

๓) มีแผนการในการอพยพรถในกรณีเกิดเพลิงไหม้ขึ้นหรือเปล่า

๔) ในการทำความสะอาดได้ใช้น้ำยาโดยเฉพาะในการทำความสะอาดหรือเปล่า

๕) พลขับได้รับการสอนอบรมในเรื่องแผนการอพยพหรือเปล่า

๖) ท่อออกซิเจนและท่ออาซิไคลินวางเก็บแยกกันไว้หรือเปล่า

๗) มีหลังคากันแดดป้องกันมิให้ท่อที่มีแก๊สอัดลมไว้ถูกแดดโดยตรงหรือเปล่า

๘) น้ำมันต่าง ๆ ที่ไม่ใช้แล้วได้มีการขจัดให้พ้นไปโดยปลอดภัยและเหมาะสมหรือเปล่า

๙) มีป้ายข้อความ “ห้ามสูบบุหรี่” ติดไว้และมองเห็นได้ถนัดหรือเปล่า

๑๐) ทั่วบริเวณแหล่งรวมรถมีเครื่องป้องกันอัคคีภัยไว้เพียงพอหรือเปล่า

ฉ. พื้นที่เก็บน้ำมันประเภทต่าง ๆ

๑) ถังน้ำมันเบนซินและถังน้ำมันดีเซลเก็บแยกไว้ต่างหากจากกันหรือเปล่า

๒) ถังน้ำมันทั้งหมด (ทั้งที่ไม่มีน้ำมันและที่มีน้ำมันเต็ม) ได้วางกองไว้พร้อมกับฝาหรือจุกอุดไว้หรือเปล่า

๓) กองถังน้ำมัน ได้กองตามคำแนะนำเหล่านี้หรือเปล่า

ก. วางนอนเคียงกัน

ข. ในที่ซึ่งเก็บน้ำมันเป็นสองแถวตั้งกองสูงไม่เกิน ๓ ชั้น กองหนึ่งๆ จะต้องมีถังน้ำมันไม่เกิน ๓๐๐ ถัง และได้หันเอาจุกออกหรือไม่

๔) ถังน้ำมันที่รั่วได้นำออกจากกองหรือไม่

๕) ได้ใช้ทรายกลบน้ำมันรั่วออกไปเพื่อลดอันตรายจากไฟไหม้หรือเปล่า

๖) ในบริเวณเหล่านั้นมีเครื่องป้องกันไฟเพียงพอหรือไม่

๗) บรรดาแท่นที่วางเก็บน้ำมันนั้นมีการต่อลงดินเพื่อป้องกันไฟฟ้าสถิตหรือเปล่า

๘) คลังน้ำมันนั้นได้แยกออกต่างหากจากอาคาร และ เขียนหนังสือหมายบอกไว้หรือเปล่า